

ODBORNÉ VZDĚLÁVÁNÍ ÚŘEDNÍKŮ
PRO VÝKON STÁTNÍ SPRÁVY
OCHRANY OVZDUŠÍ V ČESKÉ REPUBLICE

OPERAČNÍ PROGRAM
LIDSKÉ ZDROJE
A ZAMĚSTNANOST

Ekonomické nástroje

Ing. Vladislav Bízek, CSc.

evropský
sociální
fondy ČR

EVROPSKÁ UNIE

OPERAČNÍ PROGRAM
LIDSKÉ ZDROJE
A ZAMĚSTNANOST

PODPORUJEME
VAŠI BUDOUCNOST
www.esfcr.cz

System posuzování a řízení kvality ovzduší

Koncepční úroveň

- Strategie, programy, plány

Legislativní úroveň

- Právní předpisy

Institucionální úroveň

- Orgány veřejné/státní správy, podpůrné instituce

Nástrojová úroveň

- normativní, **ekonomické**, finanční, informační a dobrovolné nástroje

Informační úroveň

- monitoring, statistika, inventury, databáze, výchova a osvěta

Operativní úroveň

- povolování, inspekce, self-monitoring

Mezinárodní úroveň

- Mezinárodní úmluvy a protokoly, mezinárodní iniciativy

evropský
sociální
fond v ČR

OPERAČNÍ PROGRAM
LIDSKÉ ZDROJE
A ZAMĚSTNANOST

PODPORUJEME
VAŠI BUDOUCNOST
www.esfcr.cz

Struktura prezentace

- Obecný popis, funkce a typy ekonomických nástrojů
- Ekonomické nástroje v ochraně ovzduší – obecně
- Poplatky za znečišťování ovzduší – EU
- Poplatky za znečišťování ovzduší - ČR
  - = dosavadní vývoj
  - = nová právní úprava
- Daňové nástroje

evropský
sociální
fondy ČR

EVROPSKÁ UNIE

OPERAČNÍ PROGRAM
LIDSKÉ ZDROJE
A ZAMĚSTNANOST

PODPORUJEME
VAŠI BUDOUCNOST
www.esfcr.cz

Obecný popis ekonomických nástrojů

Vycházejí z principů znečišťovatel / uživatel platí.

Nastavují ekonomické podmínky tak, aby pro všechny aktéry bylo výhodné chovat se přátelsky k životnímu prostředí a/nebo nevýhodné životní prostředí poškozovat.

Nejsou schopny vytvořit samy o sobě kompletní regulační systém – vždy jsou součástí nástrojového mixu, založeného na normativních nástrojích.

Obecné funkce ekonomických nástrojů

Hlavní funkce:

- Stimulační (stimulují k žádoucímu chování)
- Fiskální (generují výnos)
- Kompenzační (vyrovnávají „vícenáklady“ spojené s žádoucím typem chování)
- Optimalizační (dosažení maximálního efektu při minimálních nákladech)

Omezení aplikace:

- Výnos musí vždy převyšovat transakční náklady

Problém:

- Velmi často upřednostňována fiskální funkce

Obecné typy ekonomických nástrojů

Základní členění dle mechanismu působení

- Internalizace negativních externalit
- Příspěvek k nákladům na omezování negativních faktorů

Hlavní typy:

- Poplatky
- Daně (včetně úlev)
- Obchodovatelná povolení
- Dotace
- Zvýhodněné úvěry, garance
- Systémy zpětného výkupu
- Zelené nákupy (green procurement, green purchasing)
- (sankční platby/pokuty)

evropský
sociální
fondy ČR

OPERAČNÍ PROGRAM
LIDSKÉ ZDROJE
A ZAMĚSTNANOST

PODPORUJEME
VAŠI BUDOUCNOST
www.esfcr.cz

Ekonomické nástroje v ochraně ovzduší - obecně

- Poplatky (obvykle na výstupu – zpoplatnění emisí),
- Daně (obvykle na vstupu – zpoplatnění surovin – nebo vztažené k znečišťujícím zařízením – dopravním prostředkům),
- Obchodovatelná povolení (v ochraně ovzduší zejména v USA)
- Dotace
- Zvýhodněné úvěry, garance
- Zelené nákupy
- (sankční platby / pokuty)

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

OPERAČNÍ PROGRAM
LIDSKÉ ZDROJE
A ZAMĚSTNANOST

PODPORUJEME
VAŠI BUDOUCNOST
www.esfcr.cz

Poplatky za znečišťování ovzduší – Evropská unie

- Jsou aplikovány v řadě „nových“ i „starých“ členských států EU (Bulharsko, Česká republika, Estonsko, Francie, Itálie, Litva, Lotyšsko, Maďarsko, Polsko, Rumunsko, Slovensko, Španělsko a Švédsko),
- V řadě případů jsou para-fiskální povahy (výnosy jsou zcela nebo částečně příjmem fondů životního prostředí),
- Nejčastěji zpoplatněnými znečišťujícími látkami jsou oxid siřičitý a oxidy dusíku

Poplatky za znečišťování ovzduší – Česká republika – 1

Vývoj do roku 2012

- Dlouhá tradice,
- Většina výnosů je příjmem Státního fondu životního prostředí (poplatky za malé zdroje příjmem obcí),
- Vysoký počet zpoplatněných zdrojů,
- Vysoký počet zpoplatněných látek,
- Výrazně vysoká převaha fiskální funkce; stimulace prakticky zanedbatelná,
- U středních zdrojů transakční náklady vyšší než výnos.

Poplatky za znečišťování ovzduší – Česká republika – 2

Současný stav - Zákon č.201/2012 Sb., o ochraně ovzduší

- Zásadní revize systému poplatků
- Snížení počtu zpoplatněných látek na 4 (TZL, SO₂, NO_x, VOC)
- Revize sazeb s následnou progresí v období 2017– 2021
- Omezení počtu zpoplatněných zdrojů (formou dolní meze 50 tisíc Kč)
- Flexibilita poplatku dle úrovně emisí (koeficienty úrovně emisí)
- Možnost osvobození od poplatků při dosažení lepších než povinných emisních parametrů

Nově zavedená kompenzační opatření lze považovat za nepřímý ekonomický nástroj

evropský
sociální
fondy ČR

OPERAČNÍ PROGRAM
LIDSKÉ ZDROJE
A ZAMĚSTNANOST

PODPORUJEME
VAŠI BUDOUCNOST
www.esfcr.cz

Poplatky za znečišťování ovzduší – Česká republika – 3

Aktuální sazby poplatků (Kč/t)

	2013 - 2016	2017	2018	2019	2020	2021 a dále
TZL	4 200	6 300	8 400	10 500	12 600	14 700
SO ₂	1 350	2 100	2 800	3 500	4 200	4 900
NO _x	1 100	1 700	2 200	2 800	3 300	3 900
VOC	2 700	4 200	5 600	7 000	8 400	9 800

Daňové nástroje

Přímé zdanění aktivit vedoucích ke znečišťování ovzduší

- Aplikováno nějakou formou ve všech státech EU,
- Zaměřeno především na paliva a pohonné hmoty (spotřební daně) a dopravní prostředky (daň z motorových vozidel, silniční daň),
- V případě zdanění motorových vozidel zdanění diferencováno dle emisního standardu.

V některých státech jsou aplikovány také daňové úlevy (odpuštění daně, snížené sazby).

Vedle daní přímo zaměřených na omezování emisí znečišťujících látek mají obvykle pozitivní vliv také daně k omezování emisí skleníkových plynů (uhlíková daň, energetická daň).

evropský
sociální
fondy ČR

OPERAČNÍ PROGRAM
LIDSKÉ ZDROJE
A ZAMĚSTNANOST

PODPORUJEME
VAŠÍ BUDOUCNOST
www.esfcr.cz

Důležité odkazy

Databáze ekonomických nástrojů politiky životního prostředí OECD/EEA

<http://www2.oecd.org/ecoinst/queries/index.htm>

Nebo

<http://www.eea.europa.eu/themes/policy/economic-instruments>

evropský
sociální
fondy ČR

OPERAČNÍ PROGRAM
LIDSKÉ ZDROJE
A ZAMĚSTNANOST

PODPORUJEME
VAŠI BUDOUCNOST
www.esfcr.cz

Co jsme se dozvěděli?

- Obecný popis, funkce a typy ekonomických nástrojů
- Ekonomické nástroje v ochraně ovzduší – obecně
- Poplatky za znečišťování ovzduší – EU
- Poplatky za znečišťování ovzduší - ČR
  - = dosavadní vývoj
  - = nová právní úprava
- Daňové nástroje

evropský
sociální
fondy ČR

EVROPSKÁ UNIE

OPERAČNÍ PROGRAM
LIDSKÉ ZDROJE
A ZAMĚSTNANOST

PODPORUJEME
VAŠI BUDOUCNOST
www.esfcr.cz

Děkuji za pozornost a přeji všem mnoho úspěchů při zlepšování kvality ovzduší!

evropský
sociální
fondy ČR

EVROPSKÁ UNIE

OPERAČNÍ PROGRAM
LIDSKÉ ZDROJE
A ZAMĚSTNANOST

PODPORUJEME
VAŠI BUDOUCNOST
www.esfcr.cz